

BERNDT R. & WINKEL W. 1983. *Öko-Ornithologisches Glossarium*. Beihefte der Vogelwelt 3. 79 p. DM 30 (te bestellen bij Verlag Duncker & Humboldt, Postfach 41, 1 Berlin 41, BRD).

In dit boekje worden ruim 350 begrippen verklaard die in de ecologie van vogels veel worden gebruikt. Ook een aantal zoögeografische termen wordt behandeld. De tekst is zowel in het Duits als in het Engels (*Eco-ornithological Glossary*), zodat de uitgave ook voor de Engelse taal bruikbaar is. De woordenlijst is in alfabetische volgorde van de Duitse termen, maar via een Engels-Duitse index kan men ook Engelse woorden snel opzoeken. Het boekje is dus zowel een verklarende woordenlijst als een boekje met vertalingen. De tekst is zorgvuldig opgesteld waardoor het boekje een nuttige functie kan vervullen voor vogelaars, die zich met de ecologie van vogels bezighouden. De prijs van het goed verzorgde boekje is wel wat hoog uitgevallen (ruim f 35).

Eduard R. Osieck

GÉROUDET P., GUÉX C. & MAIRE M. 1984. *Les oiseaux nicheurs du canton de Genève*. Museum de Genève, Genève. 351 p. Prijs SFr. 45 (te bestellen bij Museum d'histoire naturelle, P.O. Box 284, CH-1211 Genève 6, Zwitserland).

Dit boek geeft een gedetailleerd beeld van de broedvogelbevolking van het kanton Genève, een dichtbevolkt (246 km² land, 340 000 inwoners), heuvelachtig gebied in het meest westelijke deel van Zwitserland.

Na een korte inleiding over de geschiedenis van het ornithologische onderzoek, landschappen, reservaten en bescherming van de fauna (geen jacht sinds 1974!) volgt de beschrijving van de 113 soorten huidige broedvogels. De soortbeschrijvingen zijn opgebouwd volgens een strak schema. Voor de in 1977-82 broedend aangetroffen soorten zijn per soort twee pagina's uitgetrokken. Op de linkerpagina is op een topografische kaart door middel van drie soorten gekleurde stippen — zeker, waarschijnlijk en mogelijk broedend — de verspreiding als broedvogel weergegeven per blok van 1 km². Bij 72 schaarsere soorten is bovendien een kwantitatief aspect ingevoerd door het gebruik van stippen die vier verschillende aantalklassen vertegenwoordigen. Op de rechterpagina worden op overzichtelijke wijze behandeld: historische gegevens, verspreiding en aantallen, voorkomen in het aangrenzende gebied, habitat, jaarcyclus en commentaar.

De meeste besproken soorten zijn ook in Nederland regelmatige broedvogels en het boek bevat dan ook voor de Nederlandse lezer veel wetenswaardigs over b.v. aantalsveranderingen en habitatkeuze. Niet in Nederland voorkomende broedvogels zijn onder meer Grote Zaagbek (c. 100 paar), Zwarte Wouw (c. 225

paar), Grijskopspecht (c. 3 paar) en Cirlgors (c. 85 paar).

In recente tijd sterk in aantal afgenomen zijn onder andere Grasmus, Grauwe Klauwier en Ortolaan. Twintig soorten zijn in deze eeuw als broedvogel verdwenen (o.a. Nachtzwaluw, Dwergooruil, Hop, Boomleeuwerik, Klapekster en Roodkopklauwier).

Het boek besluit met hoofdstukken over potentiële broedvogels, exoten, niet-geaccepteerde gevallen uit het verleden, diversiteit per km²-blok, bedreigde soorten, methode van atlas-enquête en toekomstperspectieven, een literatuurlijst en een index.

Het boek vormt een belangrijke detaillering van de Zwitserse broedvogelatlas (Schifferli, Géroudet & Winkler 1980, *Verbreitungsatlas der Brutvögel der Schweiz*). De uitvoering is fraai, maar het is jammer dat geen *hard-back* omslag is gebruikt. Enkele malen doorbladeren resulteerde in een losbladig systeem.

Peter L. Meininger

O'CONNOR R. J. 1984. *The growth and development of birds*. Wiley & Sons, Chichester. 315 p. Prijs £ 20.

Dit is een boek dat ik iedereen kan aanraden die geïnteresseerd is in de oeco-fysiologische en etho-oecologische aspecten van de groei en ontwikkeling van vogels. Het boek start met de nestbouw van de oude vogels en eindigt met de deelneming van de jonge vogel aan het broedproces. Het boek is niet op een populaire leest geschoeid, maar voor wie maar enigszins vertrouwd is met het lezen van een wetenschappelijke tekst, laat het boek zich als een roman lezen. Ik ging er af en toe zelfs mee naar bed!

De auteur wil vooral de lezer laten zien hoe natuurlijke selectie op het ontwikkelingsproces van de jonge vogels aangrijpt en bijdraagt aan de populatie in de toekomst. Dat is eigenlijk de rode draad die door het hele boek loopt. *The growth and development of birds* doet derhalve in zijn opzet denken aan de boeken die de bekende Engelse ornitholoog David Lack in de laatste periode van zijn leven het licht heeft doen zien. Als zodanig is het boek van Raymond O'Connor tevens een eerbetoon geworden aan deze grote stimulator van het populatie-oecologische onderzoek aan vogels in de jaren veertig tot zeventig. Een must.

Arie L. Spaans

STIEFEL A. & SCHEUFLE H. 1984. *Der Rotschenkel*. (Neue Brehm-Bücherei 562) Ziemsen, Wittenberg. 176 p. Prijs DDR M 18,60.

Een werkje dat goed gevuld is met cijfers. Een voorbeeld van *Deutsche Gründlichkeit*. Maar, zoals we vaker in Oost-Europa zien, sterk beschrijvend van karakter (om niet te zeggen hier en daar gortdroog) zon-

der dat er in analytische zin veel mee gedaan wordt. Veel metingen, weinig oecologie. De eerste 55 pagina's worden besteed aan kenmerken, maten, gewichten, rui, systematiek en verspreiding. Dan volgen 7 pagina's met beschrijvingen van broed- en overwinteringsbiotoop, plus een opsomming van vastgestelde voedselorganismen. Aan gedrag wordt veel aandacht besteed (ruim 40 p.), maar daarvan wordt wel de helft besteed aan pure beschrijving van alle onderscheiden handelingen, waaronder lopen, zitten en meer van die activiteiten, die men wel haast voor kennisgeving aan zou willen nemen. De c. 25 pagina's over populatiedynamica bevatten interessante gegevens over plaats-trouw, partnertrouw, leeftijden, enzovoorts. In c. 25 pagina's wordt de trek uitvoerig behandeld, maar, met alle respect voor grondigheid en veelheid, men mist hier wel een beetje originele ideeën (dit geldt ook voor het vorige hoofdstuk). Tenslotte volgen nog enige opsommingen van vijanden en parasieten, waarna het boekje wordt afgesloten met een kort (5 p.) hoofdstukje over de beheersproblematiek en de toekomstperspectieven voor de Tureluur in Europa. Het geheel wordt gecompleteerd met een literatuurlijst met maar liefst (naar schatting) 350-400 titels. Al met al dus een nuttig naslagwerkje voor diegene die zich in een bepaald aspect wil verdiepen, maar nu niet direct een boekje dat uitnodigt om er eens een uurtje in te gaan zitten lezen.

Albert J. Beintema

SVENSSON L. 1984. *Identification guide to European passerines*. Stockholm. 312 p. Prijs ZwKr 120. (Te bestellen door overmaking van dit bedrag op postgirorekening 602404-6 ten name van Lars Svensson, Sturegatan 60, S-11436 Stockholm, Zweden onder vermelding van „Guide“.)

Deze gids betreft een herziene en uitgebreide versie van een in 1970 verschenen boek (152 p.) waarin handkenmerken van Europese zangvogels beschreven worden (tweede, herziene druk: 1975, 184 p.). Ten opzichte van de tweede druk zijn 20 nieuwe ondersoorten en 29 nieuwe soorten (o.a. Blauwe Ekster, Rouwmees, Alpenkauw, Zwarte Spreeuw, Corsicaanse Boomklever en enkele dwaalgasten uit Noord-Afrika en Siberië) opgenomen.

Nieuwe literatuur en balgen alsmede aanvullende gegevens van ringers leidden tot meer kenmerken en tot 150 nieuwe of gewijzigde illustraties, terwijl voor veel maten (ook bij algemenere soorten) betrouwbaarder marges opgesteld konden worden. Ook zijn er wijzigingen in de opzet. Zo wordt nu de volgorde van Voous (1977) gehanteerd en is aan het begin van iedere soortbehandeling naast de Engelse en Zweedse soortnaam een korte karakteristiek van verenkleed en belangrijkste maten opgenomen.

Opmerkelijk is dat met de toenemende hoeveelheid kenmerken ook het besef lijkt te groeien dat determinatie van zangvogels in de hand niet altijd een eenvoudige zaak is. Dit blijkt vooral uit een hier en daar voorzigtiger formulering, op verwijzingen naar soorten waarmee verwarring op zou kunnen treden en uit nieuwe afbeeldingen waarin overgangen tussen kenmerken of (onder)soorten verduidelijkt worden. Opgemerkt

moet worden dat de 207 soorten en ± 50 ondersoorten in deze gids ons nog geen volledig beeld verschaffen. Amerikaanse en ook oostelijke dwaalgasten die reeds in Europa aangetroffen of redelijkerwijs te verwachten zijn, zijn (nog?) niet opgenomen. Niettemin is het iedereen die met levende vogels in de hand of met balgen werkt aan te raden, deze nieuwe editie aan te schaffen, ook al is men in het bezit van één van de vorige drukken.

Joke E. Winkelman

EBERT U. 1984. *Vogelkrankheiten: Zier- und Wildvögel — Behandlung, Haltung, Pflege*. (Derde herziene druk). Schaper, Hannover. 368 p. Prijs DM 128.

De eerste uitgave van dit boek kwam in 1972 uit. De schrijfster heeft voor de tweede maal de tekst bijgewerkt met de laatste wetenschappelijke resultaten. Dit boek is vooral van belang voor lezers die zich met de verzorging van (zieke) vogels in gevangenschap bezighouden. Het boek geeft zowel gegevens over tamme vogels als zieke dieren die uit het wild worden aangebracht.

Tel mee in de ornithologie!

Dank zij statistiek kunnen vogelwaarnemingen worden omgezet in min of meer „exacte” conclusies. Vogelonderzoek wint hierdoor aan waarde. Een heldere instructie is echter onontbeerlijk. De cursus

STATISTIEK VOOR VOGELAARS

is een goede gids. In vier bijeenkomsten leert Hendrik de Nie u de meest bruikbare bewerkingen op waarde te schatten en ook zelfstandig toe te passen. Wiskundige voorkennis is niet noodzakelijk.

- welke toets is geschikt voor welk type gegevens
- de gedachtengang achter statistische toetsen
- waarschijnlijkheidsverdelingen
- betrouwbaarheidsgrenzen
- significantiegebied
- correlatiecoëfficiënt
- computer en rekenmachine

Vraag de brochure aan bij

Studio Vogelvreugd, Torenlaan 36,
2215 RX Voorhout